

קטנות כגדולות, שוליות עד קריטיות;
מודגשות היטב ומובלעות בבהלה, הפיכות
או בלתי נסלחות, מצויות או נדירות יותר -
קבלו אותן את הטעויות, בכל מקום, בכל עת,
נכרכות אחר כל אחד ואחד ואין חסין מפניהן
● איך מהלכים בשביל הדק שבין אמונה
פשוטה לבין לקחת אחריות על מעשינו?
הניתן למגר טעויות ולפחות למזער נזקים? ●
(לא) נכתב בטעות | מרים פישר

”היה זה לפני שבועיים בסך הכול”, מספרת המורה
אלישבע מירושלים, ”הכנתי ציונים לתעודות, ובשם של
אחת התלמידות, נקרא לה ציפורה, נעצרת. התלבטתי
מאוד בין שני ציונים. לפי ההישגים שלה, ציוני המבחנים
והבחנים, הגיע לה ציון נמוך למדי, אך לפי השקעתה ויחסה
ללימודים רציתי מאוד לתת לה ציון טוב יותר. מצד אחד חששתי
שהיא תתייאש ותפסיק לגמרי ללמוד אם תראה ציון לא מחמיא,
ומצד שני דאגתי שמא הוריה יראו ציון נאה מדי ויבינו שלא צריך
לתת לה עזרה לימודית. שני הצדדים היו משמעותיים, והתחבטתי
זמן רב. העליתי שיקולים נוספים לכאן ולכאן והתקשיתי מאוד
להכריע. אינני יודעת אם תלמידות משערות כמה אנו חושבות
על הציונים שלהן... החלטתי על ציון מסוים, והוספתי תפילה
עמוקה לריבון העולמים, שלא תצא תקלה מתחת ידי.
כשנטלתי את העט והעתקתי את הציונים בכובד ראש, נפלה
לי טעות בהעתקה, ובמקום הציון שחשבתי לכתוב - כתבתי את
הציון השני. נשמתי לרווחה. חשתי שהקב”ה החליט ושלח לי
טעות מכוונת...”

אין מי שאינו טועה, אך יש כאלו שאינם מכירים בטעויות, או
שאינם לומדים מהן. טעות, גם אם היא פתאומית ומביכה מאוד,
יכולה לאותת לנו על צורך בחישוב מסלול מחדש. הטעות היא
תמרור עצור, והחכם הוא מי שעוצר - אם לא לפניה, לפחות
אחריה. נראה, כי מבין שלל הטעויות, השגיאות המפחידות ביותר
הן הטעויות הרפואיות. ”עורכי הדין כולאים את שגיאותיהם”,
אומר הפתגם, ”אך הרופאים קוברים אותן”. טעות רפואית עלולה
לעלות חלילה בחיי אדם, וזהו החשש המצמית ביותר לכל עובד
רפואה.

"התקופה האחרונה הייתה עמוסה במיוחד בתחנת טיפת חלב שבה אני עובדת כאחות", משתפת זהבה, קולה מתנצל עוד לפני שהיא מגוללת באומץ את סיפורה הטרי. "בעקבות מחלת החצבת המשתוללת, הגיעו מאות הורים דאוגים לתחנה, וכל העת נאלצנו

להכניס עוד ועוד תינוקות וילדים בין התורים. על פי הנחיות משרד הבריאות אנו אמורות לקבל את כל הפונים ללא הגבלת שעות, בנוסף לתורים הרגילים של שגרת החיסונים. הרגשתי שאני עומדת בעומס. הגעתי הביתה מאוחר מיום ליום, בתי הקטנה הגיעה לתחנה לאחר סיום הלימודים, כדי לא לחכות לי לבד בבית הריק, ומדי יום התבקשתי לבוא גם בערב או להוסיף שעה נוספת בבוקר, כי הרבה אימהות מחכות וחייבים עוד אחות.

באותם צהריים המתינה לי ילדתי בקוצר רוח מחוץ לחדר האחיות, ולצידה המתינו עוד שלוש אימהות עם ילדיהן לתורן. ניסיתי להזדרז ככל יכולתי ואולי גם מעבר לה. בן השנה וחצי שחייך בזרועות אימו היה צריך לקבל חיסון שגרת נגד צהבת, ואני מילאתי את הפרטים בפנקס ומיהרתי למקרה התחנה. בתנועות מהירות ומוח מאובן מרוב עבודה שלפתי את החיסון מהמדף, חלצתי את הפקק האטום, התזתי טסט קצר להוצאת בועות האוויר ונעצתי ברגלו של הפעוט. הוא פרץ בבכי לאות מחאה, ואני מיהרתי לעדכן בפנקס החיסונים את שם החיסון.

באותו רגע חשכו עיניי.

המזרק המרוקן שבידי לא היה חיסון לצהבת.

זה היה כמו אגרוף המוטח היישר אל הלב. הרגשתי שאני קורסת תחת מעוצמת הזעזוע.

ארבע עשרה שנה אני עובדת כאחות טיפת חלב, ומעולם לא קרתה לי טעות איומה כזו. כל חיסון מונח במדף משלו, עם סימון בולט, ונהלי הסדר והבטיחות מחמירים מאוד. איך זה קרה לי? בפנים חיוורות בדקתי את המזרק שבידי, היה זה חיסון פרבנר. בתוך השיטוק שאפף אותי הצלחתי לחוש בקרן אור קלושה - חיסון פרבנר לפחות איננו מזיק. בארצות הברית נותנים לתינוקות ארבע מנות חיסון, אך בארץ מבקשים לחסון ונותנים רק שלוש מנות. התינוק הקטן קיבל בטעות מנה רביעית, אך לגודל הנס היא לא סכנה אלא רק רווח נקי... כשהתאוששתי מעט, התנצלתי מעומק ליבי בפני האם המבוהלת והסברתי לה, שבארץ הורים המעוניינים לתת לבנם מנה רביעית של חיסון הפרבנר משלמים על כך 150 דולר מכיסם הפרטי, וילדה הקטן הרוויח אותו בחינם...

לאחר שסיימתי עם התינוק המסכן, שנדקר פעמיים (כמובן, השלמתי לו את החיסון הדרוש, לאחר שבעים ושבע בדיקות), לא קיבלתי עוד אימהות ויצאתי מהתחנה נסערת והמומה. רק בבית, לאחר התאוששות קלה, ישבתי לחשבון נפש נוקב וביררתי עם עצמי - כיצד קרתה לי תקלה נוראה כזו, שרק בנס לא

אל תיתנו לעולם להטעות אתכם כי העולם הזה מטעה לגמרי (רבי נחמן מברסלב)

גרמה לנזק?! התשובה הייתה ברורה ומחווה: העומס והלחץ העבירו אותי על דעתי, ואסור לי להמשיך במתכונת כזו. עוד באותו יום פניתי לממונה על טיפת החלב באזור והבהרתי לה כי איני מוכנה לעבוד יותר בלחץ ובעומס כאלו, שהם הרבה מעבר לתקני העבודה הרשמיים שלנו. ידעתי כי עליי להכיר בכוחותי ולא להיכנע ללחצים מוגזמים, וגם אם לא יהיה זה נעים לסרב לתוספת שעות, מוטב לעצור רגע קודם לפני שתרחש טעות חמורה נוספת הגובלת בחיי אדם."

אצות יקרה

יש טעויות קריטיות פחות, אך גם הן עלולות להיות יקרות מדי.

חני, מנהלת חשבונות בכירה מהמרכז: "העסק שבו אני עובדת כולל עובדות מכל רחבי הארץ שעובדות מביתן. אני כן מבצעת תפקידי מתוך המשרד ונדרשת בין השאר להשתתף בהכנת תלושי המשכורות ולדאוג לשליחתן בדואר. לא מזמן פנתה אליי אחת העובדות וביקשה באופן חריג להקדים להעביר לה את תלושי המשכורת, עוד לפני השליחה בדואר האיטי. זה היה ביום הכנת המשכורות, ולא הייתה לי בעיה. הדפסתי את הטופס המבוקש ופקססתי לה. חצי שעה אחר כך היא התקשרה אליי וביררה מדוע רשום סכום נמוך יותר מזה ששיערה שמגיע לה. בדקתי בפליאה את התלוש וגיליתי לחרדתי טעות בולטת, שלא רק הפחיתה מדמי המשכורת, אלא גם גררה טעויות בתלושים של עובדות נוספות. אלמלי שלח אותה הקב"ה לבקש את התלוש מוקדם, לא הייתי מגלה את הטעות בזמן, וחלק ניכר מהעובדים היו מקבלים משכורות מקוצצות.

באותו יום הייתי נסערת מאוד. אף פעם לא קרתה לי כטעות הזו. אינני רוצה לחשוב מה היה קורה אם הכספים כבר היו מועברים. הודיתי לקב"ה שהאיר את עינינו בזמן ושלח את העובדת ההיא לבקש בקשה חריגה כזו, כך שנמנע צער גדול מכולנו."

אצות 'רותחת'

מיכל מהצפון מספרת אף היא על שמירה מיוחדת מפני טעויות: "כמו כל עקרות הבית המנוסות אני יודעת כמה צריך להיזהר בהפרדת הכביסה. בגדים צבעוניים, בהירים או כהים, עדינים או עמידים, כל סוג והכביסה המתאימה לו. מכיוון שאני אוהבת

להרתיח חלק מן הבגדים, עליי להיזהר בכפליים בהכנסת הבגדים להרתחה. ועם כל הזהירות, זה קרה לי. הוצאתי את הבגדים הרטובים לאחר כביסת ההרתחה ונדהמתי כליל, חלוק הקטיפה השבתי שלי היה גם הוא בין העוברים בסך. הצטערתי מאוד. הייתי בטוחה כי הוא נהרס לחלוטין, וכי איך תשרוד הקטיפה העדינה והנאה את תשעים המעלות למשך שעתיים? הרמתי את החלוק היקר ולא האמנתי למראה עיניי, החלוק היה בוהק וזוהר, מראהו רענן ויפה, ומאום לא נפגע בו. חשתי כי הקב"ה ריחם עליי, ואף לאחר שטעיתי הוא דאג לבל ניזק. ואז עלתה בי מחשבה נוספת - אם ממילא לא נהרס כלום, מדוע בכלל טעיתי? אינני יודעת חשבונות שמיים, אך ביני לביני חשבתי כי הטעויות האלו מלמדות אותנו שלא להתגאות. כל אחד עלול לטעות, גם בפרטים הכי טריוויאליים ופשוטים כמו כביסה שגרתית, קצת ענווה לא תהיה מיותרת."

אצות מאוזנת

יש טעויות שמתבררות למפרע כסיפור של הצלחה, ובעליהן לומדים להודות עליהן ואף לשחזר אותן מלכתחילה. "כחובבת בריאות, אני מחליפה בכל המתכונים את המרגרינה בשמן", מגלה גב' כהנא. "בדרך כלל השמן 'מתנהג' באופן דומה, והתוצאה מצוינת. באחד מימי שישי הלחוצים הכנתי כדורי שוקולד - המעדן האהוב ביותר על ילדיי. כמובן, במקום מרגרינה שמתי שמן, אך נכון יותר לומר חשבתי ששפכתי שמן. כי רגע לאחר שיצקתי מהבבקבוק, גיליתי ששפכתי... חומץ. נבהלתי מאוד, בקערה חיכתה לי כמות גדולה מאוד של עיסה, השעה הייתה מאוחרת, ולא רציתי לזרוק הכול. התחזקתי באמונה שמי שאמר לשמן לגבש ולבלול את כדורי שוקולד, הוא יאמר גם לחומץ... הוספתי קצת סוכר, שמן, איני זוכרת מה עוד... והתפללתי לס"ד. התוצאה הייתה מעבר לכל הציפיות, והכדורים התקבלו טעימים להפליא. מאז אימצתי את הטעות והיא חלק מהסוד שלי בהכנת כדורי שוקולד מוצלחים: אני פשוט מוסיפה חומץ..."

...

גב' שטיין מצהירה: "לי אין טעויות". לפני שאנו מתפלאות איזו אשת חיל היא, היא מחייכת ואומרת: "כל הטעויות שלנו מכוונות מלמעלה. וכולן לטובה. אומנם לא תמיד אנו רואים זאת, חשוב לזכור ולהבין כי גם אם לא ראינו בעינינו - אנו יודעים שהכול משמיים והכול לטובתנו". ויש לה גם סיפור אישי כדוגמה ניצחת: "הסיפור הקלאסי ביותר של טעויות, מסתבר, אירע בתקופה שלפני נישואיי. השדכנית שכחה להעביר פיסת מידע בסיסית ומהותית אודותיי, בטעות גמורה ולא מכוונת. בעיניי אולי זה היה פרט שולי, ואולי היא חשבה ש'כולם' יודעים. אבל השוויגער לעתיד סמכה עליה ואפילו לא ביררה

אצות - לאנאלק חולר

הטעות חוזרת או האדם חוזר? ואם הטעות - מדוע אומרים חוזר ולא חוזרת? ואם הטעות חוזרת - מדוע זהו ביטוי לסליחה?

יצאנו להתחזקת בעקבותיו של הביטוי המדובר, וגילינו כמה טעויות נפוצות...

צורה דומה של הביטוי מופיעה לראשונה בגמרא, במשמעות הבאה: הטועה מחויב לחזור ולתקן (ולכן הטועה הוא החוזר). בדיני אונאה נאמר "ואמר רב נחמן: לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר - לעולם חוזר". הצירוף "לעולם חוזר" נפוץ מאוד בהלכות קנייה ומכירה. הרמב"ם מזכיר ביטוי זה בהלכות מכירה שבמשנה תורה, וכתב: "במה דברים אמורים, בלוקח, שהרי המקח בידו ומראהו. אבל המוכר חוזר בהוניה לעולם", וכן "המוכר לחברו במידה, במשקל או במניין, וטעה בכלשהו - חוזר לעולם, שאין הוניה אלא בדמים; אבל בחשבון, חוזר". (חושן משפט רלב, א')

בנוסף לכך, הביטוי מובא גם בהקשר לכללי הקריאה בתורה. ישנה הלכה האומרת, שאם במהלך קריאת התורה טועה שליח הציבור, עליו לחזור לתחילת הפסוק ולקרוא שוב; כפי שאומר הרמב"ם: "אם טעה בה, לעולם חוזר" (משנה תורה, ספר האהבה, הלכות תפילה פרק י').

את הביטוי היהודי לקחו בהשאלה לענייני עסקים וחוזים, בנוסח קצת שונה: טעות - לעולם חוזר. ביטוי זה משמעותו היא, כי במקרה של טעות, רשאי השוגה לחזור בו מטעותו בכל שלב. מקובל לציין טל"ח בשוליהם של מחירונים, דפי חשבון ומסמכים עסקיים דומים, כדי להבהיר שטעות שנפלה בהם בתום לב לא תחייב את הטועה. לביטוי זה ישנה משמעות חוזית.

גם הביטוי העסקי עבר גלגולי משמעות, והוא הושאל עם שיבוש מכון ומשמעות הפוכה: "טעות לעולם חוזרת". כשאומרים אותו כך מתכוונים לבקש הבנה וסלחנות כלפי טעויות, משום שהן כביכול חלק בלתי נפרד מהחיים ועל כן נסלחות.

בכיוון. ולא רק זאת, נראה שכל המשיבים לשאלות הבירורים היו בטוחים שאת הפרט הזה הוא בודאי יודעת, ולכן לא טרחו לגלות את אזהרה. לאחר שלוש פגישות הבנתי, כבחורה צעירה ונבוכה מאוד, שבצד השני לא יודעים מאומה על אותו פרט הנוגע לי. הוריי ביררו אצל השדכנית, והיא נדהמה לגלות את טעותה. הוריי, בעצת הרב, לא נבהלו. הם יזמו שיחה גלויה עם

הצלחה פירושה: לעבור מטעות לטעות בלי לאבד התלהבות

הצד השני, הבהירו את האמת וציפו לטוב. לאחר חשיבה מעמיקה החליטו המחזתנים שהפרט החיצוני הזה אינו מפריע להם, והשידוך קם והיה למזל טוב.

לימים הבנתי כי לולא אותה טעות של השדכנית השידוך כלל לא היה יוצא לפועל. באופן טבעי לא היה כל סיכוי שבצד השני ייגשו לשידוך שבהשקפת עולמם היה נחשב כאינו מתאים כלל. רק הקב"ה כיוון את הטעות ה'רשלנית',

ודווקא זה מה שעמד להקמת בית נוסף בישראל. אז איך אפשר לומר שטעויות אינן מכוונות?? אולי ההגדרה 'טעות' היא המוטעית.

אין טעות בכתובות

הכול משמים והכול לטובה, הלא כן? כאן מתעוררת השאלה - האם אנו אחראים למעשינו ונוטלים חלק באשמה כשמתרחשות טעויות, או שממילא הכול נגזר מלמעלה ואינו תלוי בנו?

שאלו את אדיסון איך לא התייאש ממאה הכישלונות שהיו לו לפני המצאת הנורה, והוא אמר: לא נכשלתי, מצאתי 99 שיטות איך לא להכין נורה

הרבנית יעל סגל, מורה ותיקה לשיעורי השקפה בסמינרים, מכוונת אל המבט הנכון על פי "חובות הלבבות":

בחיים אנו נפגשים עם שני סוגי טעויות, ישנן טעויות שאנו יודעים כי נגרמו בשל רשלנות או חוסר זהירות, וישנן טעויות שאיננו יודעים כלל כיצד התגלגלו לידינו, למרות שנזהרנו והשתדלנו כיאות. בין כך ובין כך, בכל תקלה וצער שנגרמו לנו יש לעצור לחשבון נפש ולבדוק היטב: האם בסיבתי הסער הזה? בעבודה הרוחנית איננו בודקים מי אשם ומי זכאי. כשמחפשים אשמים מיד כולנו נכנסים למגננה והודפים את האשמות מעלינו. אבל זו לא הסוגיה כאן. ד' הביא את הטעות עלינו, ובוודאי הוא רוצה שנתקדם ונתעורר.

"לב יודע מרת נפשו", אומרים חז"ל, וכל אחד יודע במה וכיצד עליו להתקדם. לפעמים יהיה זה מעשה מסוים ישיר שהוביל לאותה טעות, וקל מאוד להצביע על ההתרשלות שנעשתה. אם נתייחס לדוגמה, לאותה אחות בטיפת חלב שטעתה והביאה חיסון שגוי, הרי גם אם לא הזיקה, בניסי ניסים, הטעות

הטעות הגדולה ביותר היא לא לטעות, אלא לא ללמוד מהטעות

יעל פיינגולד, מפתחת שיטה לחילוץ מתקיעות עסקית, מספרת על טעויות עסקיות ועל הדרך להתמודד איתן: עולם הטעויות מתחלק לשניים, יש טעויות שעושים מלכתחילה ויש טעויות שמגלים בדיעבד. ובמה זה תלוי? בסיעתא דשמיא כמובן, באמצעות הידע והכישורים שצברתי עד כה. הרצוי הוא לפעול רק לפי ידע מושלם מראש אך לא תמיד זה אפשרי. לא תמיד ניתן לדעת מראש מה תהיה התוצאה של הפעולה ואז עלולים לחוש דחייה, פחד, "לקבל על הראש" או פשוט לגלות שהעולם בחוץ אינו רואה אותנו כפי שאנו רוצים.

בתפקידי אני נתקלת בנשים שמפחדות מכל טעות עתידית. הן חוששות ליצור קשר וליזום שיתוף פעולה, מחשש שיסרבו להן. הן נמנעות משיחות מכירה מרוב חשש שהצד השני "יסנן" אותן. הן אינן מעזות להפיק מפגש למקרה שלא יבואו, ואפילו לא לכתוב הודעה למקרה שהלקוחות הפוטנציאליים לא יאהבו את מה שכתבו.

הפחד הזה אולי מוצדק, אבל הוא בוודאי אינו מקדם. הוא משתק, מחליש וגורם לנו להישאר בדמיונות עם תסריטים במוח במקום לחיות את החיים. מה יקרה אם אמרו לך לא רק תדעי שאין זה מתאים לך. ואם יגידו כן? הכוונה שההצעה טובה. לא סירוב ולא היענות אמורים להשפיע עלינו מעבר למשמעות הנקודתית שלהם. בפיתוח העסקי אני עובדת עם "תעצומות", שם

אומרים שכשל = שכל. אף טעות אינה באה במטרה להחליש אותנו, תכליתיה לקדם אותנו. אם רק נהיה מספיק חכמות ללמוד ממנה ולהסיק מסקנות מתאימות. פעמים רבות נשים באות ליעוץ כדי לקבל מענה וכלים להבאת עוד לקוחות. אני מחזירה אותן שלב אחד אחורה ואומרת להן לפנות ללקוחות שלא רכשו מהן ולשאול: למה לא קנית את המוצר? בתחילה זה נשמע משתק ומרתיע, למי נעים 'לחפור' בטעויות שלוש? אבל מי שפועל לפי ההוראות האלו מגלה שהיעוץ העסקי סולל את הדרך אל השטח ואל הלקוחות! לקוח אחד מאוכזב, יכול לגלות לנו יותר מכול על הטעויות שעשינו, ואם נשפר אותה, נוכל להגיע לחמישה לקוחות אחרים מרוצים. אז תגידו, מה הטעות האמיתית: להוריד לקוחה אחת שממילא לא קנתה, או לא לשאול אותה למה, ובאמצעות הידע הזה לשפר את הביצועים שלנו? טעויות ראשוניות אפשר בס"ד למנוע על ידי בירורים והתייעצות עם אנשים מנוסים שעברו את התהליך, או ליווי של מישהו שיכול להוביל בשביל שאחרים כבר הלכו בו לפנינו. אבל גם לאחר כל זאת, מרב הסיכויים שכל ההכנה שבעולם לא תמנע טעויות לחלוטין. הטעויות המשניות הן בלתי נמנעות, וצריך להיות ממש טיפשים בשביל לא ללמוד מהן ולהפוך אותן לחברות הכי טובות של העסק, כדי להמשיך ולהתקדם בבטחה.

הזו באה משמיים לאותת לה על טעות קודמת - על כשל כללי בהתנהגות. אך בכך לא תם חשבון הנפש. גם אם איננו יכולים להצביע על התנהלות

מוטעית שלנו, עלינו לבדוק ולפשפש במעשינו. הרי אין שום צער שנגרם לשווא. אין טעויות בדרכן של הטעויות... אם הגיעה לידינו טעות ותקלה, חובה עלינו לבדוק ולחשוב עם עצמנו, מדוע התגלגלה על ידינו? מגלגלין זכות על ידי זכאי ולהיפך. גם אם לא התכוונו ולא התרשלנו, הקב"ה בא לעורר אותנו ולאותת לנו - שפרו מעשיכם, קחו אל ליבכם והתעוררו. בערב סוכות האחרון, ביקשה בתי להשאיר אצלנו את בתה - נכדתי הקטנה לכמה שעות. שמחתי לסייע לה להתפנות לסידורים דחופים, והיא רק הזכירה לי כמו בכל הביקורים האחרונים, שהילדונת רגישה לחלב. היה זה גילוי טרי יחסית ועוד לא התרגלנו אליו. כאמור היה זה ערב חג, כל הילדים היו בבית, עסוקים ומתרוצצים. המהומה והשמחה רבו, ואני הייתי מותשת ומבולבלת מעט, ביקשתי למצוא מעט הפוגה במטבח השקט יחסית, והכנתי לי כוס קפה.

אבל כמובן גם במטבח לא נשארת לבדי. מהר מאוד הגיעו הקטנים אחריי, והנכדה בת השנה ורבע דיידתה בעקבותיהם ובמתיקות רבה ביקשה ללגום אף היא מהקפה. היא הייתה ממיסה ומתוקה, ובלי לחשוב הרבה הבאתי לה "שלוק" קטן. אחריה ביקשו כל הילדים להצטרף לחגיגה, והשוקולד יצא גם הוא ממחבואו וחולק בין כולנו, כולל הקטנה האלרגית. וזה כבר היה יותר מדי, כנראה, כי תופעות האלרגיה הופיעו במהירות ובחומרה. פנים אדומות, קוצר נשימה והתנפחות שהולכת ומחמירה הבהילו אותנו עד אימה. הזמנו עזרה ראשונה, ובחסידי ד' טיפלו בה במהירות, אך היא נזקקה להשגחה רפואית ולמעקב, וכל ערב החג נהפך על פניו. אני לא ידעתי את נפשי. כמה הצטערתי על אותם רגעים קטנים במטבח! הרגשתי אי נעימות גדולה כלפיה, ולא יכולתי להבין איך גרמתי לנכדתי ולבתי צער כזה.

בתי אמרה לי כל הזמן: "אימא, את לא אשמה! זה יכול לקרות לכל אחד, והשמירה עליה באמת דורשת זהירות על גבי זהירות. זה לא קל, ואינך רגילה לשמור עליה". זמן לא רב אחר כך שוחררה הקטנה בריאה ושלמה ברוך ד', אבל אני ידעתי שגם אם אלף אנשים יגידו לי שאיני אשמה - הקב"ה גלגל זאת על ידי, וחובה עליי לעצור ולבדוק במה טעיתי ובמה עליי להשתפר. ישבתי עם עצמי וביקשתי מהקב"ה סליחה. קיבלתי עליי מהיום והלאה להיזהר עוד יותר בשמירה על הקטנים. אומנם איני יודעת על מה ולמה התגלגל על ידי צער כזה, אך ידעתי כי עליי לשוב, על אותה "חובה" שבגללה הפכתי לחייבת וגלגלו אליי משמיים את הטעות המצערת.

כי כן, פעמים רבות אנו אומרים בביטול: "נו, משמיים. הכול לטובה", וזה כל כך נכון באמת שבדברים, אבל לא כל כך נכון בגישה ובהתייחסות שלנו. בוודאי שהכול לטובה, ומהי הטובה הגדולה ביותר עבורנו אם לא שנתקדם ונשוב אליו יתברך? כפי שאומר הרמב"ם - האדם השלם באמונתו תמיד לא ניזוק כלל ואין לו אף "טעות" ונזק. כל טעות באה להעיר

ניסיון הוא השם שכולנו נותנים לשגיאותינו

אותנו ולקרוא לנו לשוב ולתקן מעשינו, וממילא היא מהווה טובה עצומה ונצחית. לפני מעשה, חובה עלינו להתאמץ ולעשות ככל יכולתנו את מה שמוטל

עלינו, לא לזלזל ולא לגלות אוזלת יד. ויותר מכך, להתפלל לד' שיברך מלאכתנו, כי שום דבר אינו בידינו, ורק הוא מביא את ההצלחות כולן. לאחר מעשה, אם הצלחנו נודה לקב"ה ונדע כי רק ממנו התגלגלה אלינו הטובה והברכה, ואם חלילה אירעה טעות ונזק, עלינו לעצור לחשבון נפש ולבדוק מה הוא יתברך מרמז לנו, במה כשלנו וטעינו, ומה עלינו לתקן.

מעבר לכך, כאשר אדם מתעורר בכל טעות קטנה ובכל מעשה קטן, הוא זוכה להשגחת ד' עליו בפרטים הקטנים, וניצול מכל התקלות הגדולות. כי אם אדם ישן עמוקות ואינו מתעורר מקריאה בשמו, יעירו אותו עם ספל מים על הראש, או אפילו צביטה כואבת בשריר הכתף, חלילה... מוטב להתעורר ולהתקדם מכל טעות קטנה, לדעת שבכל מאורע ישנו איתות עבורנו לקום ולעלות, כדי שלא נזדקק לניעור רציני וכואב כדי לקום.

בעל השפתי חיים (פרשת וארא עמ' קכ"א) מבאר את הרמב"ם במורה נבוכים (חלק ג' פרק נ"א): "האיש השלם בהשגתו, אשר לא יסור שכלו מד' תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד" מסביר השפתי חיים: הזוכה לקיים שוויי ד' לנגדי תמיד, יזכה תמיד להשגחה מיוחדת. וממשיך בדברי הרמב"ם: והאיש שלם ההשגה אשר תפנה מחשבתו (יסיח דעתו) מד' קצת עתים (לפעמים) תהיה ההשגחה בו בעת חושבו בד' לבד (באותם זמנים בלבד יזכה להשגחה מיוחדת). ותסור ההשגחה ממנו בעת עיסוקו (בדברים אחרים, הגורמים לו להסיח דעתו). ולא תסור ממנו כסורה ממי שלא ישכיל כלל. אבל תמנע ההשגחה ההיא אחר שאין לאיש ההוא השלם בהשגתו בעת עסקו, שכל בפועל (יודע הוא ומאמין בהשגחה פרטית, אלא שעכשיו איננו חושב על כך). והמשך לשון הרמב"ם: ואומנם, הוא אז משיג (את ההשגחה) בכוח קרוב (לא בפועל) והוא דומה בעת ההיא לסופר מהיר בשעה שאינו כותב".

"...והוא שאמר: יפול מצידי אלף... אליך לא יגש", ואחר כך נותן טעם לשמירה הזאת הגדולה (בעצם המלחמה הוא שמור) ואמר כי הסיבה בזאת השמירה הגדולה באיש הזה - "כי בי חשק (חושק הוא בה' יתברך) ואפלטוהו אשגבוה כי ידע שמי" (ד' משגב אותו מכל צרה כי ידע שמי. מהי ידיעה זו?) וכבר ביארנו בפרקים הקודמים בעניין ידיעת ד' היא השגתו. וכאילו אמר: זאת השמירה באיש הזה הוא בעבור שידעני וחשק בי".